

ex æ argumentum pro Hebræorum moribus deducatur. Non ita tamen facile nobis persuaderemus, Judæos in rebus in medio positis, à ceteris aliarum gentium usibus recessisse, ut sub iisdem vocibus, puniendi nempe noxios ignis supplicio, aliud apud illos intelligeretur, quam ceteræ per orbem nationes designarent. Consequitur Chaldaeos criminosos quosdam in succensâ sartagine torrere Jeremias insinuat cap. 29, v. 22: *Ponat te Dominus sicut Sederchim, et sicut Achab, quos frigit rex Babylonis in igne, eò quòd mœchati sunt in uxores amicorum suorum.*

Neque viva tantùm hominum corpora cremabantur, sed cadavera etiam interdùm, quod factum cum sexto fratre Machabæorum in ollam succensam post obitum injectum supra legitur. Sunt qui in pyrâ crematum Achæan post lapidationem (Josue 7, 25) tradiderint. Ossa pseudoprophetarum à Josiâ super aram sacrilegam combusta sunt (4 Reg. 23, 2, et 2 Par. 34, 8). Auctor Ecclesiastici hæc habet c. 7, v. 22: *Vindicta carnis impii ignis, et vermis, quibus verbis præ oculis habere potuit noxiorum è supplicio deposita cadavera, quæ sub dio relicta vermium erant vel ignis pabulum.* Tradunt enim perpetuum servari ignem consecuisse in valle *Hinnon* ad Jerusalem, quo cadavera, ne fortè contagione aerem corrumpere, absumerentur. Ad hunc Ecclesiastici locum spectans Jesus Christus, Infernum sub *gehennâ* nomine signans, testatur, nec vermum impiorum interitum unquam nec ignem extinguentium (Marc. 9, 45, 46, 47). Nulla erat miserabilior atque foedior poena apud Judæos, quam ut corpora inhumata omnibus cœli terræque injuriis exposita relinquerentur. Quemadmodum enim nihil erat domesticorum fidei magis commendatum, quam ut mortuorum corpora funere et sepultura curarent; ita foedius nihil habebatur, quam ut projecta sub dio cadavera avibus et bestiis in ludibrium traderentur. Quare inter cetera quibus Deus animadversum se in populum pervicacem minatur, miserissimum hoc addit, relicturum scilicet eorum cadavera omnibus cœli vicissitudinibus exposita (Deuteron. 32, 24). Josephus perhibet, honore sepulturae eos tantùm privari, qui sibi manus violentas intulissent (de Bell. l. 5, c. 14). Quin et illa totâ die bestiarum injuriis exposita, noctu verò sepulturae mandabantur. Jeremias eò malorum deventurum regem Joakim filium Josie prædicit (Jerem. 22, 19), ut defunctum ejus corpus *sepu-*

turâ asini sepeliretur, i. e., projiceretur in agrum tanquam morticinum aliquod. Animadversione tamen dignum est, Moysi lege penam illam nunquam decerni, ut sepulturae honore neque privari illos jubeat, qui crucis supplicio sublati sunt; eos enim ultra diem in supplicio vetat relinqui, nisi peculiaris alloqui ratio aliter cum aliquo agendum suadet. Quin nec ullâ in lege excipitur causa; quare hujus legis exceptio ab aliis potius adjecta, quam à Moysæ assignata censenda est.

LAPIDATIO. — Hebræorum doctores, ingenio semper suo indulgentes, fabellis venditandis in hoc argumenti genere sicut in alio quocumque incumbunt (vide Selden. de Synedr.). Lapidibus enim hominem premere, tantumdem apud illos, ac apud ceteras gentes omnes non sonat. Damnatu igitur ad lapides (ita rem tradunt Judæi) in saxi cujusdam, altitudine duorum hominum eminentis, crepidine staturatur, unde à duobus testibus preceptus agebatur in saxa. Si post lapsum adhuc superstes spiraret, lapidibus à reliquo populo confidebatur. Porrò hoc supplicii genere 18 crimina plectebantur, quæ scilicet in lege capitali supplicio subjecta sunt, nihil tamen de genere mortis adjecto. Infame erat, si quod aliud unquam apud eas gentes, quo vel bovem plecti homicidio reum Moyses in lege præcipit (Exod. 21, 29, 32). Eodem etiam Moysæ referente, lapidatione confectus est vir blasphemus (Levit. 24, 14), sicut et alter, qui ligna die sabbati colligebat (Num. 15, 32, 35). Naboth vir justus parem supplicii penam Jezabele mandante toleravit (5 Reg. 21, 15); parem ad urbem tributurum prepositus sub Salomone (2 Paralip. 10, 18).

Ex hisce omnibus exemplis frustra argumenta quaeremus rabbinorum fidei abstruende, cum maximè contraria omnia demonstrant. Moyses, jussus à Deo, cavet, ne quis unquam ad montem Sinai accedere audeat; animadverti in contumaces jubens vel lapidibus ab universo populo jactis, vel sagittis, cavet autem *ne manus tangat eos* (Exod. 19, 15), nec quispian miserrime illum ab eo loco presumat. Nihil autem eorum, quæ à rabbinis produntur, apparet sive apud Josephum, sive apud Philonem. Lapidibus Jesum Christum conficere vel in ipso templo Judæi tentarunt (Joan. 8, 59); confectus est Stephanus in loco extra urbem Jerusalem (Act. 7, 57); penè tandem confectus S. Paulus in urbe Lystra (2 Cor. 11, 25; Act. 14, 18). Feminam adulteri ream sibi à Judæis

adductam, lapidatione ab eo primùm plecti Jesus precepit, qui nullâ criminis conscientia tangeretur (Joan. 7, 8). Quenam, rogo, hic de noxios è saxo in preceptis actis, ex Judæorum sententiâ, mentio?

Exemplis viri blasphemii, tum et violati sabbati rei, sicuti et Achæan et S. Stephani, instrui-mur, huic inferendo supplicio locum extra urbem designari. Moyses (Deut. 48, 6) ita cum illo agendum præcipit, qui populum ad idololatriam induxisset; id autem vulgò extendendum creditur ad noxios universos, ut scilicet extra urbem rapti ultimo supplicio perimerentur.

Ita etiam cum Jesu Christo servatum novimus, qui extra urbem Jerusalem crucem toleravit. Non tamen hanc generalem regulam usque ad eò obtinuisse crediderim, in lapidatione, maximè judicio, quod Hebræi appellunt *zeli*, ne expectatâ quidem judicium sententiâ, decretâ.

PRÆCIPITES È SAXO ACTI. — È saxo, sive è turri præcipientis acti quidam in Scripturâ memorantur, quamvis non illud fuisse vulgare, et consuetum Hebræorum supplicium tribunalibus familiare persuasum habemus. Amasias rex Juda eo genere mortis 1,000 Idumæos in bello captos peremit (2 Paralip. 25, 12); quod idem factum, ut scilicet è saxo Horeb præceptus ageretur, subsisse creditur rex ejusdem nominis in prelio cum Madiianitis à Gedeone commisso captus (Judic. 7, 25). Jezabel è montibus Israel præcepta acta est mandante Jehu (4 Reg. 9, 35). E crepidine montis sui eandem inferre necem Jesu Christo Judæi Nazareni tentarunt (Luc. 4, 29). S. Jacobus Justus ex editissimo templi loco in vallem subjectam dejectus est. Zacharias filius Baruch, in ipso templi centro à Zelotis occisus deinde in voragine ad radices templi patentem proturbatus est (de Bell. l. 5, c. 1). Sed hæc extraordinaria sunt penarum exempla, neque legis, nec quæ certis alicujus tribunalis auctoritate fulta.

Novum aliquid supplicii genus nupsiam in veteri Testamento occurrens, legitur Matth. 18, 6, quo nempe fontes ampliori aliquo ad collum saxo alligato in mare projicerentur, in quem Evangelicè locum scribentes Grotius et D. Clericus autumant nunquam obtinuisse apud Hebræos, ut eo supplicio, quod familiare apud Syros censent, fontes perimerent. Profecto vel institutum fuit Hebræis, vel nonnisi post regnum Syrorum in Judæa notum.

SUPPLICIUM SERRE. — Insuper supplicii, serræ nempe, exemplum simul et argumentum ipse in

se propheta Isaias exhibet. Apostolus de SS. veteris Testamenti agens, qui virtute sua, et infracto animi robore mortem ipsam et tormenta vicerunt, inter cetera serram tolerasse illos memorat: *Secti sunt* (Hebr. 11, 37); quod ab illo de Isaiâ eo supplicii genere perempto à Manasse dictum traditione apud Judæos aequè ac Christianos recepta certam est. Id autem subsisse prophetam narrat, quòd vidisse se Dominum throno assidentem professus est (Isai. 6, 4). Tostatus in dubium revocare eam traditionem nititur, quòd scilicet propheta in exordio libri sui cæteris memoratis regibus sub quibus oracula fudit, nihil habeat de Manasse. Sed hæc contra receptam traditionem infirmiora sunt; potuit enim propheta morte occubuisse vix inito à Manasse regno, cum scilicet nulla fudisset sub eo oracula.

Nec Judæi veteresque Patres in eo tantum conveniunt, ut serrâ dissectum prophetam illum tradant, sed et instrumentum illud ligneum fuisse, non ferreum, unanimi consensu perhibent. Ita planè memoriæ proditum reliquerunt S. Justinus Martyr (in Dial. cum Tryph. pag. 349 edit. Paris. an. 1656. Hieron. in Isai. l. 15, ad fin.). S. Hieronymus, auctor Carminis in Marcionem, lib. 5, ac tandem totius Ecclesie nostra ætatis consensus, cui temerè prorsus refragaremur. Hunc porrò martyrem si in duas partes dissectum sicâ aliquâ ferræ crederemus, quemadmodum et cum aliis Martyribus tyrannorum jussu factum constat (vide Baron. in not. ad Martyrol. Rom. jul. 6, Gallon de Cruciat. MM. c. ult.), ut scilicet transverso corpore secarentur, res esset prona et creditu facilis; cum antea senis corpus sicâ lignæ à summo capite ad imum usque ventrem, sive ab imo ventre usque ad caput (vide Zenon. Veron. Serm. 28 de Isai.) discussum narrent, rem tradunt rationi prorsus repugnantem. Qui enim fieri poterit, ut ossa ferreæ prorsus duritatis, quæ vix ferro cedant, sicæ lignæ pervia fuerint? Ecquis, rogo, serram ligneam fabricavit unquam? Cui usui? scindendone lapidi, marmori, ossibus? Quare ita afferenda est huic traditioni fides, quâ dissectus propheta sicâ lignæ tenetur, ut simul cum ratione concilietur.

Septuaginta et S. Hieronymus sicarum nomine machinas quasdam non raro designant ad usum excutiendi tritici olim fabricatas. Constabant autem immanibus quibusdam trabibus, ferreis cuspidibus sive lapidibus instructis, quæ super manipulos trahebantur, vel saltim vehi-

eula erant ferro armata, in eundem usum. Ita enim Virgilius (1):

*Tardaue Eleusina, matris volentia plaustra
Tribulaque trahoque.*

Ita etiam Isaias 41, 15: *Posui te quasi plaustrum novum, habens rostra serrantia.* Et 28, 27: *Non in serris triturabitur gith.* Porro gith triticum est imbecillus, minus ferens harum machinarum pondera. Paria legimus 2 Reg. 12, 31, quod maxime nostrum intentum convincit. Post relatam à Davide insignem de Ammonitis victoriam, occupatamque Rabbath ejusdem regionis metropolim, victorià suà rex impotenter usus, populum adducens serravit, et circumegit super eos ferrata carpenta. Ita ferè legunt etiam Septuaginta: *Et populum, qui erat in eà, educit et posuit in serrà, et in tribulis ferreis, et in securibus ferreis.* Originalis textus sine controversià eadem instrumenta exprimit. S. Hieronymus similem textum 1 Par. 20, 2, reddidit: *Tribulos, et trabas, et ferrata carpenta.*

Non abs re igitur credimus seras illas, quibus confectos veteris Testamenti quosdam justos viros Apostolus testatur, ipsissimas esse machinas hucusque descriptas. Neque alias designasse serras credimus Judæos, et Patres; oàm enim de Isaià lignè serrà perempto testamento reliquerunt, aliam planè quàm vulgarem serram concipere nos jubent.

At enim vox græca *epristhesa* ad litteram sonat vulgari serrà discindi; quare nonnisi metaphoricè sensu expressum in textu Apostoli alterius supplicii genus videretur; neque enim nisi per metaphoram secti dicerentur ii, qui sub tribulis et trahis conteruntur. Sed hisce reponimus, potuisse Apostolum græco verbo uti, eodem planè sensu ac Septuaginta; quare sicut interpretes illi eà voce contritos viros sub trahis expresserunt; ita planè et S. Paulus in eundem sensum vocem usurpavit. Porro *accutum esse* idem sonat Apostolo, ac ipsissimum verbum apud Vulgatam et Septuaginta, apud quos si metaphoricè et minus prono sensu acceptum dicatur, idem et de Apostolo non injurià sentire possumus. Scindat igitur vulgari serrà, diffradat lapides et ligna; altera verò, de quà agimus, serrà conterat, conculcet,

(1) Georgic. 1. Servius in hunc locum: *« Tribula genus vehiculæ, omoi ex parte dentatum, unde teruntur frumenta, quo maxime in Africa utebantur. Traheæ, vehicula sine rotis. »*

conminuat; quid inde? De utrâque usurpatum est verbum *accere*. Ad hæc ostendimus in superioribus, illud supplicii genus non ignotum Hebræis fuisse; quare nihil est, quod nostræ interpretationi adversetur. Dicere etiam ausim nunquam fieri potuisse, ut res aliter se habuerit, alioquin universam traditionem abjiciamus oportet.

Si de serrà ferrèa ageretur, aliter quidem à nobis disserendum fuisset; illud enim supplicii genus notum antiquis satis constat. De Thracibus ita Valerius Maximus l. 9, cap. 2, exemp. 4, Extern. : *« Neque vivos homines et medios secare, neque parentes liberorum et vesci corporibus nefas fuit. »* Idem etiam assignatum supplicium certis quibusdam criminibus puniendis lege duodecim tabularum insinuat; quantum rarò adeò contingeret, ait Aulus Gellius, ut executioni mandaretur, quod neque nostrà neque priscorum seculorum memorat factum unquàm; noverimus (Ant. Gell. l. 12, Noct. Attic. c. 2). Scitum est tamen, auctore Suetonio in Cæio, imperatorem Caium Caligulam viros quandoque non vulgares caveis quibusdam ferreis delinisse, veluti animalia quadrupeda; interdum etiam ejusdem generis homines *medios serrà dissecuisse*. Hæc etiam spectatum à Daniele crediderim cap. 15, 55, cum impiorum illorum senum alterum allocutus: *Angelus Dei accepta sententiâ ab eo scindet te medium.* Malus ille servus, de quo Matth. 24, 51, *medius abscissus est, et inter hypocritas ejectus.* Sabæus Ægypti rex per quietem admonitus est, ut sacerdotes omnes Ægypti medios præcideret, ait Herodotus lib. 6. Mulier quædam apud Aristophanem præstò se esse dicit ut media scindatur; nec aliò facili spectant phrases illæ Scripture: *Concidere in frusta* (vide 1 Reg. 15, 51, 55; Exod. 19, 24, et 2 Reg. 6, 8), que pro *occidere* usurpantur.

SUB SPINIS, SIVE ANIMALIUM PEDIBUS CONTERERE. — Quam Gedeon de civibus Socot exigit, ulio ejusdem esse videtur rationis, ac illata à Davide in Ammonitas, et in Isaiam à Manasse. Cum enim Gedeon victor à Madianitis regressus, ejusdem urbis optimates captos, sub tribulis et spinis deserti contrivit; nempe super tribulos et spinas, quas super miseris illos homines intravit, trabes sive lapideas trabas induxit (Judic. 8, 16). Ita planè romanis moribus receptum, cum noxios sub crate *necabant*; noxium enim crate operientes, immanes dein lapides superinducebant. Familiare

erat supplicium apud Romanos (1), nec ignotum Carthaginiensibus (2), sicut et prisce Germanis. Solemne enim erat postremis hisce gentibus, ut *ignavos, et imbelles, ex corpore infames crato ac plauda, injectâ insuper crate mergent.*

Porro ad unum aliquod ex suppliciis hucusque descriptis referenda sunt ea que Moabitis prælio victi, à Davide tolerarunt (2 Reg. 8, 2): *Percussit Moab, et mensus est eos funiculo, coequans terræ; mensus est autem duos funiculos, unum ad occidendum, et unum ad vivificandum.* Sed quale istud genus mortis in Moabitis dederunt? Conjecturis agendum est, silente Scripturâ; sed cum in terram prostratos legamus, facillè ducimus conjecturam simili in illo supplicio animadversum fuisse, ac olim in Ammonitis; vel saltem pedibus bestiarum fuisse proculcatis; quod satis prisce moribus erat familiare. Ita conculcari jussit pedibus elephantium Alexandrinis Judæos Ptolomæus Phison rex Ægypti (vide Josephum l. 2 contra Apionem in lat.); sicut et paria in desertores, et rebelles republicæ tam cives, quàm externos intulit Amilcar, insignis copiarum Carthaginiensium imperator (vide Porphyrum de Abstin. l. 2, pag. 227). Eò spectans Micheas propheta 4, 15: *Dominus, ait, congregavit eos quasi ovium arææ. Surge, et tritura, filia Sion, quia cornu tuum ponam ferream, et ungulas tuas ponam arææ, et comminues populos multos, etc.* Cum exercitus Alexandri regis Judæorum in loco iniquo et petroso in insidiis Arabum incidisset, jussu Obedæ regis ejusdem gentis, totus pedibus camelorum proculcatus est (Antiq. l. 15, cap. 21).

IN CINEREM DELICERE. — In 2 Mach. 15, 5, aliud supplicii genus legitur, quo scilicet noxii in cinerem deturbarentur. Turres erant edificæ, ad hoc instructæ, ut aggestam cinerem vel pulverem continerent, in quem noxii præcipites acii suffocabantur. Porro hoc supplicii genus Hebræis inauditum, cæteris finitimis gentibus familiare erat. Antiochus Eupator (5)

(1) Tit. Liv. l. 4: *« Ad vociferationem eorum, quos sub crate necari jusserat concursu factis. »*

(2) Plaut. in Penulo, scen. *Ain tu, etc.* — Aug.: *« Quid agit, aut orat, expedi. — M.: « Sub cratim ut jubeas sese supponi atque eo lapides imponi multos, ut sese neces. »*

(5) 2 Mach. 15, 5: *« Erat in eod. loco turris quinquaginta cubitorum, aggestum undique habens cineris; hæc prospectum habebat in præcep. inde in cinerem deici jussit sacrilegum. »*

ex editâ 50 cubitorum turri in subjectum cinerem dejecti jussit proditorum Menelaum. Alia ejus generis exempla è profanis scriptoribus deducta congressimus in nostro Commentario in Machabeos. Primus ejus supplicii auctor Darius Ochus assertur (Valer. Max. l. 9, c. 2, de Crudeleit. ext. art. 6). Sunt qui mendosè Ochum pro Dario Hystaspis positum asseverent. Nosque ego quidem alium quàm Darium Hystaspis intelligo, quem et Valerius Maximus Ochum appellat; et eo etiam nomine designatur Esth. 4, 1, quo in loco Darius Hystaspis Asserius, vel Achæsvorus (idem est ac Ochus), nuncupatur. Darius igitur ille post adeptum conjugatione regnum, cum sacramenti arctissimi religione se obstrinxisset, no conjugationis socios ullo unquam violente mortis genere, non veneno, non ferro, non fame perimeret; vereretur autem, ne quid simile in sese attentari pravo illo exemplo contingeret, datæ fidei eludende concilio, novum istud supplicii genus invenit. Parari enim jussit voraginem quandam cinere aggesto optletam, tum miseris constituit super trabem ad utrumque voraginis latus pertingentem, quo scilicet in somnum largiori cibo potaque ingesto resoluti, in subjectum cinerem decidentes suffocarentur.

NOXIOS DECALVARE. — Judæi, gens comata, soleme habent, ne unquam, nisi in summis æraminis, vel in publico privatoque lectu eamdem comam deponant. Vetitum etiam illis ducunt nonnulli, ne in funeribus lugendis calvitium inducant, quod ex pravâ legis interpretatione inferre sibi videntur. Ita enim in lego Deut. 14, 1: *Nec facies calvitium super mortuo, quod de Adonido, sive Osiride ita per contemptum appellatum intelligendum esse alibi demonstravimus.* Turres erant edificæ, comam deponisse Judæos nullus dubito. Deponere etiam cogebantur noxii, cum scilicet probrosa hæc et servili notâ afficiendi censebantur. Ita à Nehemiâ factæ cum Judæis, qui Philistheas Azolitas mulieres duxerant (2 Esdr. 15, 25): *Objurgavi eos et maledixi, et cecidi ex eis viros, et decalvavi eos.* Quanto autem probro nota illa duceretur, id, si alibi uspiam, in ultione intelligimus à Davide exactâ in Ammonitas reos dimidiata barbæ atque detonsæ comæ legatorum ejusdem regis. Ille enim bellum statim huic genti indixit, devictosque habuit iniquissimâ. Deus calvitium se inducturum minatur in filias Sion (Isai. 5, 47), quo scilicet nimium illarum fastum, et

vestium affectatam pompam ulcisceretur. Juxta deum in libro, quem de *Generatione*, seu *Vita Jesu Christi*, impudentissimis calumniis inferunt obtruserunt, venditant eam ignominie nota à patribus suis olim servatorem nostrum tractatum fuisse oblitio insuper nescio quo liquore vertice, ne scilicet comam unquam reparari contingeret. Tandem illud nobis silentio premeandum non est, eandem ignominie notam apud ceteras etiam gentes obtinuisse. Ita cum SS. Martyribus aliquando servatum; qui pariter interdum dimidio tantum rasi per contemptum producebantur. Gloriosos illos fidei assertores affatus S. Cyprianus: « Semi-
« tonsi capitis, ait, conspectus horrescit; sed
« cum sit viri caput Christus, qualecunque
« illud caput deceat necesse est, quod ob Do-
« mini nomen insigne est. » (Epist. 77 ad Ne-
« mesianum). Pii S. Præsulis officis viri illi san-
« ctissimi gratificati, responderunt, ipsum plen-
« sientiam christianam charitatem epistolis suis id
« effecisse, ut *semitonsi capitis capillaturam ad-
« quaret.*

SCINE ERANT HEBRÆIS CARNIFICES? — Ut
dissertationem hanc nostram omnibus absol-
vamus numeris, brevi agendum est de justitie
administris apud Hebræos. Carnificum munus
tanquam illiberale et ignominiosum, nunquam
quantam scio in veteri Testamento notatur.
Viri quos *Soterim* appellabant (Vide Comment.
in Deut. 1, 15), quique iudicibus dabantur
administri, carnificum loco apud interpretes
henè multos habentur. Assistent enim tribuna-
libus, flagris, et bacillis armati; quemadmodum
et de licitoribus romanos magistratus comitan-
tibus, quo puniendis noxiis ubique præstò essent,
memoria proditum legimus.

Sed munus illud *Soterim* adeò non vile nec
illiberale apud Hebræos habebatur, ut potius
in eorum ordine recenseri honorificum duce-
rent. Sæpè qui illud explerent ex levitarum
familia petiti sunt; edicenda illis dabantur
edicta principum et magistratum, eorumque
urgebant executionem; nomine et auctoritate
principis dabant mandata, atque ut parerent
pœnæ terrore cogebant.

Aliquando apud Hebræos potissimum exe-
quende judicium sententiæ munus testibus
ipsis committebatur. Cautum est in lege, vi-
rum sive feminam Israeliam ad idololatriam
incitantem extra urbis portas raptari, quem
deinde *manus testium prima interficiet et ma-
nus reliqui populi extrema mittetur* (Deut. 17,
5, 6). Ita servatum novimus cum S. Stephano,

cujus accusatores, positus apud Saulum, qui
deinde Paulus, vestibus, paratos se injiciendis
in virum sanctum lapidibus præbuerunt (Act.
7, 57). Jesus Christus accusatores feminam
adulteræ affatus, primum inter eos lapidem
injicere in feminam jubet, qui nullius commissi
crimini haberet conscientiam (Joan. 8, 7).
Idem factum scimus in sumendo de blasphemio,
atque de sabati violatore supplicio (Levit.
24, 14; Num. 15, 35, 36); idem et in Achan,
et Naboth, quos populus universus lapidibus
confecit (Josue 7, 23, et 4 Reg. 21, 25). Si quis
datà operà homicidium perpétrasset, hunc ne-
cessarius viri defuncti permissum eorum arbi-
trio occidendum, Moyses tradit (Num. 25, 19;
Deut. 19, 12). Si vir uxorem tanquam ante
nuptias corruptam per injuriam accusasset, in
hunc ipsi seniorum urbis manibus animad-
vertendum idem legislator edicit (Deut. 22, 18).
In his sanè vestigiis nullum probri apparet,
nihil etiam quod ingenuum et liberalem ho-
minem non deceat.

In supplicio ignis inferendo, juxta rabbinos,
ipsi suis manibus testes lineam fasciam collo-
noxii circumvolutam trahabant, quò scilicet
per ductum os liquatum plumbum in ventrem
transmitteretur. Noxio etiam jugulando funem
nemo stringebat alius nisi testis. Sub Josue
militibus comissum fuisse creditur, ut quin-
que reges Chanaanæos detruncarent, tum et in
patibulo suspenderent (Josue 10, 26). Samuel
alienum non duxit, si manus ipse violentas in-
jiceret in Agag regem Amalecitarum, cui Saul
antea pepercerat (1 Reg. 15, 33). Ipse Saul
deterri sui virorum dignitate intelligens ne
gravius aliquid in sacerdotes Domini auderent,
Doeg Idumæum in illos incitavit (1 Reg. 22,
18). Infames illos Isobethi paricidas occidi à
suis, atque in patibulo suspendi David præcepit
(2 Reg. 4, 12); quam etiam mortis pœnam
inferri ab illis voluit in eum, qui de nece Sau-
lis nuntium attulerat (2 Reg. 1, 45). Gabaonitæ
non alio quidem administro usi sunt, dum
posterò Saul coram Domino in crucem age-
rent, acceptam ab eo principe injuriam insigni
injuriâ rependentes (2 Reg. 21, 9). Banaias
filius Joiada à rege Salomone jussu remotus
Joabum ab asylo altaris, ab-tractumque ex
regis præcepto gaudio confossurus venit (3
Reg. 2, 18). Sub regibus Juda et Israel mili-
tibus plerumque commissum, ut capitales sen-
tentias executioni mandarent. Mathathias vir
ille fortissimus Machabeorum pater, appre-
hensum suâ manu virum Judeum in sacra

idolorum irruentem transfodit (1 Machab. 2,
24, 25). S. Joannes Baptista carnificem exper-
tus est regis Herodis spiculatorum (Marc. 6,
27). Tandem Jesu Christo in crucem agendo
romani milites manum admoverunt (Math. 27,
27). Zelotæ, referente Josepho in postremâ
urbis Jerosolymitanæ obsidione detentos in
carcere Antipam et Sopnam, viros regali san-
guine natos, capitali supplicio damnarunt, nu-
meris executionem Joanni, viro inter suos
primario (Joseph 1. 4 de Bell., cap. 5, latin. et
11 græc.), una cum aliis decem committentes.

Neque victorum munus infame apud Romanos
unquam habitum est: quanquam et alligare
reum, et eedere noxios, detruncare, atque in
patibulo suspendere capitali supplicio damna-
tus ad illos pertineret. Hinc solennis illa formu-
la: *I, lictor, colliga manus, caput obnubito, ar-
tori infelici suspendio* (vide Gell. 1. 22, c. 3).

Apud Mahumetanos nostrâ etiam etate nulli
sunt lictores, sed eorum vicibus funguntur mi-
lites, sive judicium famuli, qui præaulæ foribus
assistentes vix pronuntiatam à iudice sententiam
mandant executioni (vide P. Roger, Terre-Sainte,
1. 2, c. 17, pag. 525). Non rara suppetant etiam
exequende justitiæ militibus commisse in hi-
storiâ romanâ exempla (1) quanquam apud illos
nec lictores deerant, neque carnifices. De Clau-
dio imperatore narrat Suetonius in Claud. c. 54:
« Cum et spectare antiqui moris supplicium Ti-
« buri concupisset, et deligatis ad palum noxiis
« carnifex deesset, accitum ab urbe vesperam
« usque operiri perseveravit. »

(1) Suet. in Callig. cap. 26: « Flagellavit,
« veste detractâ subjectaque militum pedibus,
« quò firmè verberatis insistere. » Idem, c.
57: « Miles decollandi artifex quibuscumque è
« custodia capita amputabat. »

DE CONNUBIIS HEBRÆORUM

Dissertatio.

De connubiis tractatio adeò latè porrigitur,
ut unicâ dissertatione totam complecti nun-
quam possemus. Quare nec ut jurisconsulti tan-
quam civile aliquid pactum, nec ut theologo
tanquam morale aliquid sive religionis opus
Dei nominis invocatione sacrum respiciemus;
at de solis nuptialibus ritibus disserendum erit
nobis in præsentia, tum et de pactis sponsalitiis,
in quæ omnia prisca recentisque mores quan-
tum sat est, ut commentario in Canticum canti-
corum serviant, percurrerimus.

Præcoccissima erant apud Hebræos connubia:
virorum ætas à rabbinis præscribitur 18 anno-
rum (Leo Moden. Carem. Jud. cap. 5), quam
ætatem si quis cœlestis eegerit, ille criminis
reus est, præceptum illud Dei ad primos homi-
nes transgressus: *Crescite et multiplicamini*
(Gen. 1, 28). Liberum tamen cœque ætatem
illam prævenire. Quod ad puellas attinet, citis-
simè quidem sponsalibus obligabantur; nuptiæ
verò tantùm dilate quantum pubertatis, quam
vocabant, ætatem, nempe duodecim annorum
et unius quoque diei (Selden. Uxor. Hebr. 1. 2,
cap. 5), non absolvisset. Hinc phrases illæ in

Scripturâ familiares: *Uxor pubertatis meæ* (1),
quibus priores in adolescentiâ nuptiæ designan-
tantur, et illud: *Dux pubertatis* (2), quod de
sponso usurpatum est.

Facilè hinc intelligimus cur virginitas appro-
briò esset Israelitis, ut insignis præ omnibus
probrì loco ducebat Hebræi, si domum patris
sui inædificatam reliquisset, neque eorum no-
men in Israel suscitasse sibi exprobrarunt.
Hinc luctus filia Jephthæ, virginitatem suam non
secus ac funus lugentis (Judic. 11, 57); diem
enim suam virum claudere, nullo patri hæredè
relicto. Hinc etiam Dei adversus Israelitas mi-
næ apud Isaiam (3), futurum nempe prædicat,
cum rari adeò in Israele viri occurrerent, ut
septem feminæ uni singulari viro eleocarentur,
contra receptum apud omnes gentes morem,
nihil ab illo postulant: *Panem nostrum come-*

(1) *Joel. 1, 8*: Super virum pubertatis tue.
Et *Malac. 2, 14*: Uxorem pubertatis tue.

(2) *Proverb. 2, 17*: Reliquit ducenti pubertatis sue.

(3) *Isai. 4, 1*: Vide et *Jerem. 31, 12*: Mulier circumdabit virum.